

GORIŠKI LIST

Goriški list izhaja vsako sredo in soboto zjutraj. — Uprava uredništva v Gorici: Ulica Štef. 47 - Telefon štev. 292 - Oglaševanje po ceniku. — Račun pri Cassa di Pisciarmio Gorica.

Gorica, dne 21. oktobra 1944.

Na mestu Gorica in Trst: posamezna številka 0,50 lir, polletna naročnina 26 — lir, celoletna 52. — Izven mesta Gorica in Trst: posamezna številka 1. — lira, polletna naročnina 47. — lir, celoletna 90.

Načela o resnici

Nam nasprotna propaganda je samo v eni stvari iznajdljiva, namreč v brezmejnosti svojih laži in intrig. Komunistična mednarodna šola je imela tudi na slovenskih tleh in celo na Goriškem svoje učence, ki jim nobeno sredstvo ni sveto in ki jim je laž, neizpolnjene obljube, izdajstvo in zahrbtnost kar sveto. Le tako si moremo razlagati zločine, ki jih počenjajo goriški komunistični učenci, pri tem pa hinavsko, z isto lažjo na ustih, izjavljajo, da branijo našo zemljo pred tuji. Tisti, ti komisarji iz gozdov, ti rdeči »generali«, ki se praskajo zaradi uši, ki bolehajo za skorbutom, ti naj torej branijo našo zemljo! In ti, ki so sploh nesposobni za verodostojnost, ti naj torej očitajo našim domobrancem, da ti preganjajo naše ljudi, ko jih v resnici junaško in z največjim požrtvovanjem branijo!

Ako si upa kdo samo pogledati bolj postrani kako žensko pobeglega vaškega terenca, je na vasi že ogenj in babnica je zmožna po vsem naselju vptiti, da je preganjana, ko pa je sama izdajala zavedne Slovence partizanskim Savojećem in italijanskim dezertierjem v gozd, tedaj seveda ona ni bila izdajalka.

Tukaj so stvarne ugotovitve, da so partizani pobili na slovenskih tleh najmanj 30.000 ljudi in večina teh je znana po imenu. Ne, to ni resnica, zakaj terenci v Gorici, v Ljubljani, po goriških po dolenskih, po gorenjskih, kraševskih vaseh trdijo, da je to navadna domobranska propaganda. Da je požganih skoraj dvesto petdeset šolskih poslopij na naših tleh, da je uničenih nad 2000 slovenskih domov, vse to naj ne bo resnica, ko vendar kričijo ožgani zidovi slovenskih domov, slovenskih šol, o vsej tej strašni resnici, ko kriči o smrti 30.000 Slovencev vsaka kraška, vsaka istrska in ena najhujših, Krimska jama pri Ljubljani!

To naj bo torej »osvoboditev« našega naroda in našega ljudstva, da ga najprej nalazejo, potem pa mu pobijajo njegove župane, njegove duhovnike, za tem družinske očete, domače sinove in celo dekleta, da še več, celo otroke, sploh vsakogar, kdor ima dovolj ponosa in časti, da odklanja sodelovanje s temi gozdnimi roparji, ki niti imena komunisti ne zaslužijo več, temveč kvečjemu ime navadnih zločincev! Tako žalostno smo napredovali, da kdor v oddaljenih vaseh noče biti ropar, tat, morilec, ta je že proglašen za narodnega izdajalca!

Poleg te komunistične propagande o domačih zadevah pa imamo še drugo, ki je prav tako skregana z resnico. Namreč komunistična poročila o mednarodnem vojnem in političnem položaju. Človek bi se moral kar prijeti za glavo, ko včasih čita komunistične letake o mednarodnem položaju. Ti goriški komunisti nočejo torej samo naš narod terorizirati, temveč ga hoče-

Boj za vsako ped zemlje

Borbe v južni Nizozemski - Sovražni vdor na pruski meji uničen - Ostre bitke v srednji Italiji

19. oktober 1944.
Iz Führerjevega glavnega stana:

Na Nizozemskem so naše čete vzhodno od Helmonda uničile sovražne prodore, ki jih je podpiralo topništvo in sovražna letala. Bilo je uničenih 10 sovražnikovih oklopnikov. Aachena so naši oklopniški grenadirji so zaustavili sovražnikovo napredovanje. Na jugozapadu Würselena so iztrgali Amerikancem vrsto utrjenih položajev, katere so pred kratkim izgubili. Rob mesta Aachena branijo Nemci, boreč se hišo za hišo. Sovražnik pa napada z vzhoda, severa in juga. Hitra bojna letala in načni lovci so napadli z vidnim uspehom zbirališča materijala v sovražnikovem zaledju. V gozdu Roedgen se nadaljujejo položajne borbe.

Severozapadno od Epinola in na področju Bruyères se že nekaj dni vodijo hude borbe. Protinapadi naših čet na jugovzhodu od Remiremonta so vrgli sovražnika iz njegovih položajev. Naše topništvo je zažgalo sovražno skladišče goriva. Motilni ogenj »V 1« nad Londonom se nadaljuje.

Med sovražnim latskim napadom anglo-amerikanskih bombnikov na mesto Bonn, je bilo mestno področje težko poškodovano. Med drugim so zadele bombe univerzo, številne kulturne spomenike in 16 bolnišnic.

Teroristične napade sta doživela tudi Kassel in Koeln. Posamezna anglo-amerikanska letala so metala bombe preteklo noč na Hanover in Meinnheim.

V srednji Grčiji je bilo izpraznjeno mesto Tebe po načrtenem premiku naših čet. V Srbiji trajajo boji v področju vzhodno Kragujevca in Kraljeva, kakor tudi južno-vzhodno od Belgrada.

Blizu Debrecina so se naše čete spustile v trde boje proti sovražniku, ki prodira proti severu. Nemške letalske jate so razbile nad 100 sovražnikovih avtomobilov ter številne topove.

jo celo poneumniti in s svojimi lažmi o mednarodnem položaju spraviti v zmotu ter tako v še večjo nesrečo, v kakršni je sedaj.

Zbegati ljudstvo, nato pa nad njim zagospodariti, to je pač lepa taktika gozdnih razbojnikov, ki trdijo o sebi, da so komunisti, dasi sami ne vedo, kaj je to. Vedo pa to dobro razni Bevki, Vilfani, Baeblerji, ki o sebi zanikujejo, da bi bili pristaši komunizma ter na drug način lažejo, namreč, da so le narodni »osvobodjevalci«. Seveda, kakšni, taki, ki se bore za »narodno svobodo«, v resnici pa se bore za zadnjo kmetovo

Na Gozdnih Karpatih se razvijajo krajevni boji zahodno prelazov Verecke in Czirkokatal. Zahodno prelaza Duklja so bili zavrtni številni sovražnikovi napadi. Bitka v vzhodni Prusiji se razvija z vso srditostjo med Suaduenom in Schirwindtom. Eydtkau je bil izgubljen, toda naše junaško se boreče čete so uničile poskus sovjetskega sovražnega prodora. V treh dnevih te bitke je bilo uničenih nad 250 sovražnih oklepnih voz.

Tudi južnovzhodno Libave, med Dobeinom in Riškimi za-

livom so boljševiki nadaljevali z močnimi napadi. Bili so zavrtni, pri tem pa so izgubili 38 oklepnikov.

V osrednji Finski se naše načrtno umikanje razvija po predvidenih merah proti severu in severozahodu.

V osrednji Italiji so se povečali napadi Pete ameriške armade. Našim protinapadom se je posrečilo, da smo onemogočili male sovražnikove vdore ter zasedli neko važno višino. Proti večernim uram se je sovražniku posrečilo da je ob silnih izgubah zopet dosegel mal vdor.

Führer ustanavlja ljudsko brambo

Führer je izdal proglas o ustanovitvi Ljudske vojske: »Volkssturm«.

Po petih letih silno težke borbe se zaradi izdajstva vseh naših evropskih zaveznikov nahaja sovražnik na nekaterih frontah v bližini mej naše domovine. Sovražnik združuje vse svoje sile, da uniči in razruši našo državo in nemško ljudstvo ter njihov socialni red; njegov končni cilj pa je uničenje nemškega človeka.

Kakor v jeseni l. 1939., tako smo danes spet sami v borbi proti sovražniku. Tedaj nam je prvič uspelo spraviti na noge vse sile našega rodu, da smo tako razrešili najvažnejša vojaška vprašanja in zavarovali obstoj države in s tem tudi obstoj Evrope za več let. Medtem ko sedaj naš nasprotnik misli, da je prišla ura zadnjega udara, smo mi odločni, da v drugič napremo prav vse sile našega ljudstva. Moramo uspeli in bomo uspeli, na isti način kot smo l. 1938 in 1940, ko smo se naslanjali izključno na naše lastne sile. Ne bomo samo uspeli razbiti sovražnikovo voljo do uničevanja, ampak bomo tu di zmogli vreči ga in držati ga daleč od države toliko časa, da se bo sklenil mir, ki bo zavaroval bodočnost Nemčije in njenih zaveznikov in s tem Evrope. Proti volji našega ju-

kravo in za zadnji mernik pšenice.

Resnica o komunističnih grozodejstvih na slovenskih tleh, tudi na Goriškem, je tako strašna, da ve o njej vsakdo in nam niti ni potrebna kakšna silovita propaganda, saj morete o njej izvedeti od vsakogar, ki je na lastne oči videl strašne stvari. Takih očitvecev in toliko dokazov o tolikšnih strahotah pa je povsod dovolj. Kmalu bo tudi v naši deželi konec tega komunističnega početja, za to pa bo predvsem poskrbel pošten slovenski narod sam, ki bo komunistične tolpe iztisnil s svojega narodnega telesa kot zelo nadležen gnojni tvor.

dovsko - mednarodnega nasprotnika, zoperstavljamo popolno mobilizacijo vseh nemških mož.

Da okrepimo vse dejavne sile naših oboroženih sil, in zlasti, da se organizira in vzdrži silovita borba povsod, kjer bi sovražnik stopil na nemško zemljo, pozivani na boj vse nemške može, sposobne za orožje.

Ukazujem zato, da se v vseh pokrajinah velike Nemta. »Volkssturm« bo branila obsega vse za orožje sposobne moške od 16. do 60. let. Pripadniki »Volkssturm« so domačo zemljo z vsemi sredstvi ter z vsakim orožjem, ki bo primerno za ta namen. Pripadniki »Volkssturm« se med službovanjem smatrajo kot vojaki v smislu zakona o oboroženih silah. Državni vodja SS je kot poveljnik rezervne armade odgovoren za vojaško organizacijo, za izurjenje, za oborožitev in opremo »Volkssturm«. Uporabila se bo »Volkssturm« na moj ukaz izdan preko državnega vodje SS, kot poveljnika rezervne armade.«

Ustanovitev »Volkssturma« v Nemčiji pomenja v sedanji vojni sicer novost za Nemčijo, drugače pa v vojni zgodovini najdemo več podobnih primerov, prav tako tudi v zgodovini sedanje vojne. Načelo, branilni rojstna in domača tla za vsako ceno, to je bistvo idej, ki so vodile pri ustanovitvi teh domačih obrambnih čet in v tem se bo nemški »Volkssturm« očitno razlikoval od nasprotnih čet po drugih bojujočih se državah, ki ne branijo domovine, temveč se v resnici bore za komunizem. Nemcem je kar verjeti, da bodo v primeru, ako njihov sovražnik vdere na njihova tla, branili sleherno njivo, sleherni gram in sleherno poslopje. Ta mobilizacija nemške ljudske brambe, kakor bi jo mogli označiti v slovensčini, pomenja, da ima Nemčija še vedno neizčrpane sile, tako za orožje sposobnih možkih, ki še niso mobilizirani, toda pripravljani za boj in kakor posnememo iz govora nemškega državnega voditelja SS čel Himmlerja, bo ta nova armada sposobna voditi obrambo tudi za frontami, celo tam, kjer bi nemski nasprotnik že zasedel glavna naselja in glavne prometne zveze. Torej tudi ako bi nasprotnik res vdrl v Nemčijo, bi se znašel na nemški tleh pred strašnimi težavami, saj kdor pozna Nemce, ve, da se z njimi ni šaliti. Nemci hočejo biti pripravljani za vsak slučaj in to je očitno namen nove nemške ljudske brambe, novo ustanovljenega »Volkssturma«.

Pod Bono nijem

V »Kölnische Zeitung« čitamo dopis, ki je bil poslan temu listu iz Berna ter se glasi:

Položaj v Italiji je brez prime-re. Tako je bil označen položaj na kongresu italijanskih strokovničarjev v Rimu. Avtentičnih poročil iz Italije prihaja le malo v zunanji svet. Novice, ki se izvedo, pa nudijo sliko, ki človeka resnično pretrese.

Londonski dopisnik curiškega lista »Die Tat« je na podlagi vseh teh poročil zbrali vlise v enočno podobo in pravi: Lakota, to je prvi splošni imenovalec, katerega je mogoče ugotoviti na italijanskem ozemlju. Skoraj vsi posamični pojavi se bolj ali manj naslanjajo nanj. Pomanjkanje živil pa ni tako občutno zaradi nedostajanja hrane, marveč zaradi poloma in zastaja v prometu. Vsa vozila in prometna sredstva, ki so bila na razpolago, so zasegle vojaške oblasti, ki so se polasile celo konj in mežgov. V neapeljskem pristanišču izkladajo samo tovore, potrebne za vojaške namene, za civilni promet ta luka skoraj niti ne posluje.

V Rimu vladajo obupne razmere tudi na cestah. Obratuje le malo električnih voz, ki vozijo povprečno enkrat na uro. Zaradi tega so prišle do veljave zopet kočije. Električna je Rimljanom na razpolago s presledki približno vsake štiri dni. Tudi plin je redek pojav. Ljudje kuhajo z drvmi in premogom, ki jih je še mogoče dobiti v skladišču. Kuriva pa lakorekoč ni na razpolago. Lačni brezposelni nabirajo po parkih in pod drevesi dračje in koščke lesa ter jih prodajo za enoborzijskih cenah. Zaradi nedostajnih prevoznih možnosti so morali apulijski vinogradniki svoj pridelek tako rekoč uničiti. V Rimu je postalo vino prava redkost. Do najnovjših cenitvah mora imeti delavska družina danes 7 krat več dohodka kakor meseca novembra 1940. če hoče živeti. Takšni družini je potrebno najmanj 1500 lir tedensko. Pri tem pa velja upoštevati, da se mezde in plače niso dvignile sorazmerno s povišanjem cen.

V Rimu postopajo po cestah množice popolnoma ali deloma brezposelnih. Pravijo, da je takšnih nesrečnikov do 200.000. Položaj srednjega sloja je pri tem seveda naravnost obupen. Umrljivost dojenčkov se je dvignila na 45 odstotkov in je torej še enkrat večja kakor pred sedanjo vojno. Posledice nezaposlenosti, pomanjkanja in hlada, za katerim bo pritisnil mraz, ustvarjajo v ljudeh občutek apatije. Čedalje večja pa je tudi nevarnost, da se razširila korupcija in proslificija, ki sta zajeli že široke sloje prebivalstva. Ta pojav postaja tako splošen, da ne velja samo za Rim, temveč tudi za druga italijanska mesta. Neapeljski nadškof in kardinal je izdal n. pr. na vernike svojega področja oklic, v katerem toži o demoralizaciji v javnem in zasebnem življenju ter poziva starše, naj budnejše pazijo na mladino.

Ni čuda, da polem grozi Candidus po londonskem radiju, da bodo Angloamerikanci prevzeli sami oblast v Italiji in da se že imenuje La Guardia kot guverner.

Ogrska pod novim vodstvom

Kakor smo že poročali v zadnji številki našega lista, je bila postavljena nova madžarska vlada, na čelu katere stoji Ferenc Szalasi voditelj madžarske nacionalno socialistične stranke puščičastih križev. Novi predsednik vlade je prevzel tudi začasno vodstvo države, ker se je regent admiral Horty umaknil in zaupal državno krmilo, v teh za Madžarsko tako usodnih časih, v mlajše in odločnejše roke.

Kakšno je ozadje teh sprememb? Kakor poročajo agencije, vsa ozadja še niso popolnoma pojasnjena. Vendar pa si ustvarimo lahko približno sliko madžarskih razmer, če premo- trimo madžarsko politično življenje zadnjih dvajsetih let. Po krvavi boljševiški revoluciji Bele Kuna, ki je bila zadušena s pomočjo protikomunističnih sil, zlasti takratne Aleksandrove Jugoslavije, je prevzela vodstvo madžarske države plast visoke aristokracije, ki se iz boljševiškega eksperimenta, ni ničesar naučila. Madžarska je ostala brez velikih socialnih reform in bila v sredi 20. stoletja in v srečo socialno napredne Evrope pravi otok starega feudalizma. Madžarski družbeni ustroj je označevalo veleposvetstvo s širokimi plastmi zemljiških podložnikov brez pravih pravic in brez vsake politične vzgoje. Razumniški sloji pa so si počasi naveličali vednih tirad o zgodovinskih tradicijah Madžarske - Madžarska je bila klasična dežela nezdravega tradicionalizma in mednje je začel prodirati zapeljivi duh kulturnega boljševizma. Prišlo je do istega razvoja, kot smo mu bili priča v Slo-

veniji: predstavniki narodu najbolj tuje reakcije; kapitalisti in buržvazi so postali prvi uvozniki boljševiško-kulturne kuge. Na drugi strani pa so isti veleposvetniško-aristokratski krogi držali pokonec enega najhujših reakcionarnih režimov, kar jih je bilo v Evropi.

S prihodom v nove čase, ko je izbruhnila revolucija v Španiji, ki je delovala kot krvav opomin vsem tistim, ki niso izpolnili svoje dolžnosti, se je Madžarska v marsičem modernizirala, a do globokih, bistvenih sprememb ni prišlo.

Proti reakcionarstvu je nastopil Tibor Eckhart, voditelj stranke malih kmetov, ki mu pa v zdušje doma ni dalo živeti ter odšel v Ameriko, kjer se je vdnjal Roosweltovim graditeljem nove Evrope. Drug tak poskus pa je bila organizacija puščičastih križev, ki si je pod vodstvom Ferencza viteza Szalassija, nadela nalogo uresničiti socialistično reformo Madžarske po vzoru nemškega nacional-socializma.

Ko so boljševiške armade prekorale Krpate in se grozeče zavalile v panonsko nižino, se je aristokracija čutila globoko vznemirjeno, padla je iz kontakta in popolnoma postala kot tišče smrtno nevarne kerensčine. In v tem usodnem trenutku je bila Szalassijeva skupina tista, ki se je čutila na ravni situacije in je prevzela v roke vodstvo Madžarske s trdno odločitvijo, da nadaljuje boj na strani Nemčije. S Szalassijevo skupino sodeluje tudi Imredyjeva stranka.

stranka in ki bi morala izbruhniti v nekaj dneh. Izvršene so bile številne aretacije. Položaj je zelo napet in komunisti, ki izkoriščajo splošno zmedo, vrše v vedno večem številu likvidacije in druga revolucionarna dela.

RAZOCARANI KOMUNIST GALLUZZO

Komunist Galluzzo, ki je pripadal tolpom okoli Firenze, katere so vojaki generala Aleksandra razorožili, je za ceno nedopovedljivih težav pribežal čez nemško fronto v severno Italijo. Iz svojega novega skrivališča je Galluzzo poslal preko komunističnega radija »Milano libera« spomenico svetlu, v katerem strahovito prolešira proti razpaslu svoje tolovajske divizije. Iz Galluzzove spomenice se da posneti sledeče:

- 1) da anglo-amerikanske čete razorožujejo parizanske čete in jih internirajo,
- 2) da so parizani s strani Aleksandrovih oficirjev deležni absolutnega nezaupanja,
- 3) da se »popolna isločnost pogledov med Moskvo in Londonom« kaže v razoroževanju in uničevanju parizanskega pokreta.

Šolske vesti

SLOVENSKA GIMNAZIJA V GORICI

1) Opozarjamo vse zavedne slovenske starše, naj ne zamude vpisati svojih sinov in hčera v slovensko srednjo šolo!

2) Vpisovanje v vse razrede se vrši v tajništvo gimnazije vsak dan od 10 ure dopoldne v poslopiju šole v ulici Cappella, prilijče, prva vrata na levo. Natančnejša pojasnila se dobe od 11-12 ure.

3) Dopolnilno vpisovanje po 30. oktobru se bo dovolilo če se bodo navedli upravičeni razlogi.

4) K vpisovanju naj se prinese te listine: 1) krstni list, 2) družinski list, 3) zadnje šolsko spričevalo. Kdor je že vpisan, naj te listine naknadno prinese.

5) Ob vpisu se plača 60 lir vpisnine, šolnine so vsi učenci oproščeni. Kdor še ni vložil vpisnine, naj plača naknadno.

SPREJEMNI IZPITI

Sprejemni izpiti za 1. gimn. razred se bodo vršili dne 29. oktobra ob 9. uri v poslopiju šole v ulici Cappella.

Učenci bodo vprašani pismeno: spis na podlagi prebranega odlomka, širje glavni računski načini in na podlagi dveh nastavnih računov (brez decimalk). Ustno: prosto pripovedovanje na podlagi prebranega odlomka iz slovenskega pisatelja, širje računski načini.

Učenci naj prinese s seboj majhen zvezek s pivnikom, pero in steklenico črnila. — Tajništvo.

OPOMIN KULTURNEGA BOLJŠEVIZMA

Človek je umno bilje — animal rationale —, zato svoja dejanja, preden jih stori, premisli in prebavi v svojem duhu. Zlasti pa premisli lista dejanja, ki niso irevolna, ampak zahtevajo dalše dobe za svojo uresničitev. Taka dejanja oziroma delovanja sploh niso mogoča brez neke umske priprave, ki predstavi človekovi volji njihovo lepoto, njihovo umestnost, njihovo nujnost ter tako poskrbi dovolj močnih nagibov, ki delovanje sprožijo in ga nadaljujejo tudi v urah preizkušeni in malodušja.

Na drugi strani pa imajo misli dinamično moč. Čim mi pade v glavo simpatična misel: to in to moram storiti, že me vleče in v veliko primerih resnično storim to, kar mi je padlo v glavo. To je dinamika misli: da vleče človeka k dejanjem. Se bolj pa so dinamične tiste misli, ki niso osebne ampak splošne, ki se tičejo najglobljih vprašanj, modroslovja, politike, socialne in gospodarske ureditve sveta. To so takoimenovane ideje. Dinamika idej je silno velika. Kadar neka ideja o politični ali o socialni ureditvi osvoji umne ljudi, potem je že zmaga: nobena politična, nobena državna uprava se ji ne more upirati. Ideja deluje lolklo časa, dokler se ne oslvanji (realizira) v družbenem življenju. Zato pravijo, da so ideje gibalo zgodovine, da ideje oblikujejo vekom lice. Napoleon I. je modro dejal: »Seife ideje in želi bosle dejanja!«

Odkar je propadla stara politična oblika vladavin in se javnega življenja udeležujejo večje množice ljudi, se še posebno jasno vidi, da so ideje listo gibalo zgodovine, ki ruši stare oblike in ustvarja nove. Nobena sprememba se v modernem času ne more izvršiti, ne da bi se množice prej duhovno pripravile nanjo. Pred stvarnimi spremembami se vrše duhovne spremembe.

Eno najbistrajših del v zgodovini francoske revolucije, je brez dvoma delce Augustina Cochana, ki je dokazal jasno in preprosto, da francoske revolucije nista povzročila ne glad in ne gospodarska kriza, kajli lakote in križe so bile že preje in to še veliko večje, ampak tajna, dobro organizirana agitacija prosvetljenskih krožkov. Revolucija ni izbruhnila zato, ker je socialni in gospodarski razvoj tako hotel. Revolucija ni bila torej socialna in gospodarska nujnost, ampak predvsem duhovna nujnost. Razumniški in meščanski krogi so jo hoteli, oziroma bili so prepričani, da je neizogibna.

Max Lambersty je napisal filozofijo revolucij, v kateri prepričljivo dokazuje, da je revolucija

možna šele takrat, kadar je ljudstvo prepričano, da je neizogibna.

To komunisti dobro vedo. Ruska revolucija je bila idejno dolgo pripravljena. Pripravljali so jo ruski filozofi nihilisti, pisatelji in esejisti, ki so nihilistično in pesimistično snovali in razpletali svoje romane in razprave. Ko je prišlo l. 1917 je bil ruski intelektualec zrel za revolucijo.

Ko je boljševizem v Rusiji zmagal in se je organizirala Kominterneta, katere naloga je bila, da zaneži revolucijo v vseh deželah sveta, je prišlo vprašanje idejne priprave na prvo mesto. Kominterneta je v svetu organizirala »kulturno penetracijo«, postopno pronikanje komunističnih načel v znanost in umetnost.

Pri nas v Sloveniji se je ta »kulturna penetracija« začela za časa Živkovičeve diktature. Bila je temeljito organizirana in strokovno uvedena. Vodila sla jo Lovro Kuhar - Prežihov Voranc in pa Edvard Kardelj - Sperans. Njihov cilj je bil prepojiti slovensko leposlovje, znanstvo, publicistiko in tudi poljudno publicistiko z boljševiški idejami. Posrečilo se jim je osvojiti revijo »Sodobnost«, krog katere se je zbiral krog razboritejših slovenskih pisateljev in esejistov z Jožetom Vidmarjem in Ferdinom Kozakom na čelu. Zmožno bi bilo misliti, da je bil krog »Sodobnosti« že v začetku komunističen. Osvojili so za tem staro slovensko revijo »Ljubljanski zvon«, katere vodstvo je prevzel Juš Kozak.

Todi »Dom in svet« je grozil, da se pod vplivom Edvarda Kocbeka pridruži prvima dvema.

Iščočasno se je začel prodor na universo. Pojavili so se razni dr. Pelreli, dr. Zwitteri, dr. Vogelniki in cela vrsta drugih. Gledališče je boljševiziral Branko Krefc. K »Slovenski Matici« se je vrnil za tajnika komunistični pesnik Mile Klopčič. To se je vršilo brez hrupa, prav neopazno in prihuljeno, da so le maloštevilni vedeli, kam pelje razvoj in so kol »glas vpjočnega v puščavi« opozarjali na nevarnost, ki prihaja.

L. 1938. je nekdo delal statistično in je dognal, da je bilo 75% vseh člankov v revijah, med katere so bile vštete tudi čisto strokovne kol n. pr. »Slovenski pravnik« in »Bogoslovni vešnik«, pisanih v komunističnem duhu, bodisi od komunističnih piscev, bodisi od nekomunističnih, ki so pisali pod vplivom prvih.

Prodor komunizma v slovensko javno življenje se je izvršil že takrat in listi redki, ki so videli vse to, so v duhu trepetali pred bodočnostjo.

(Nadaljevanje sledi.)

Vesti z vsega sveta

ZAVEZNIKI RAZOROŽUJEJO PARTIZANE

Mauro Scoccimarro, pomožni komisar za izčiščenje, je imel pred nedavnim govor v Rieti, v katerem se je bridko pritoževal, da zavezniki razorožujejo parizanske tolpe. Govor je zaključil s kupom vdanostnih fraz na zaveznike ter pripomnil, da more tako obnašanje zaveznikov napram parizanom povzročiti v srcih »patriotov« najbridkejšo razočaranje.

V BARIJU

se vrši kongres komunističnih žena.

DE GAULLE NE PUSTI KOMUNISTA THOREZA NAZAJ

Reuter poroča iz Pariza, da komunisti pobirajo podpise in na debelo intervenirajo, da bi smel pri njihovi voditelji Thoreze iz Moskve nazaj v Francijo. Degaulistični komitei mu je namreč prepovedal, da prestopi francoske meje. Kakor je znano, je Thoreze odgovoren za komunistični razkroj francoske armade v letu 1939. in 1940. Degaulisti ga dolžijo sabotaž in končno tudi ozerterstva. Thoreze je leta 1939. pobegnil iz Francije v Berlin in nato v Moskvo.

KARDINAL GERLIER PROTI PARTIZANSTVU

Ženevski časopis »Suisse« poroča iz Lyona, da je lamkajšnji nadškof kardinal Gerlier izdal pa-

slirsko pismo, v katerem odločno obsoja maquisični teror in govori o neprestanih zlorabah in kršitvah zakonitosti in prava, o nezbrdanem sovraštvu, ki si daje duška naj najbolj krvav način. Pismo je izzvalo precejšen odmev, kajli kardinal Gerlier uživa sloves enega najboljših govornikov in pisateljev. Pred vstopom v semenišče je bil predsednik odvehiške zbornice in eden najsvovitejših advokatov v Franciji.

SPANSKO - FRANCOŠKA MEJA ZAPRTA

Kakor poročajo iz Lizbone, so španske oblasti energično nastopile proti vihotapljanju parizanskih band iz francoskih Pirenejev na Špansko ozemlje. V ta namen je Franco slopil v slik z De Gaullom in hermelično zaprl špansko mejo.

V BEOGRADU POPOLN MIR

Mednarodna agencija za informacije poroča z dne 18. septembra da vlada v Beogradu popoln mir. Na gričevnatem ozemlju na jugu mesta so se vršili lahki boji ki so očistile ozemlje redkih ostankov boljševiških skupin. Na vzhodu od Beograda so nemške čete obkolile in prišle za hrbet sovjetskimi oddelkom.

KOMUNISTIČNA REVOLUCIJA V RIMU PREPREDČENA

Amerikanska policija je odkrila v Rimu, kakor poročajo iz Lizbone, priprave za revolucijo, ki jo je organizirala komunistična

Narte Velikonja:

Vesele zgodbe z Goriške

KLETEV
Primer, kako je bil nagnjen k tej napaki, nam pove njegovo zadržanje v gozdu. Da bi se odvadil, je naprosil svojega pobožnega soseda Šlemča, ki je z njim predvaril pol življenja in ves Trnovski gozd v najhujši zimni. Šlemč je bil slo mitrov od njegava v hribu in valil odrilke na ravnico, kjer jih je potem Matevž cepil v skladna polena.

Pri tem delu mu je grčast štor silno nagajal. Matevž ga je nekaj časa prebračal, jezil se nad njim, a klet ni. Nenadoma se je štor zavalil na njegov jopič.

Matevž ves divji zagrabi štor in, ker ni več vedel, kako bi dal duška svoji jezi, ga je razsekal v drobne iveri. S tem mu je jeza še porasla. Zgrabil je še jopič in še tega razsekal:

»Ta pa bol« je dejal.

Kupil je pipo, kupil rogljič za krajcar, pol litra vina in šel nazaj na loško planolo.

»Kje je moka?« je vprašala žena.

»Kje? Pri Dračkil. Mislila si morda, da si pipo ubila meni, a si sebi snedla moko!«

Nili pomislil ni, da je prav za prav bil denar njegov.

NE VSEGA POD STREHO

Šel je Koloverčer Francelj k spovedi. K spovedi ni tako težko, če imaš vse v redu in če veš za vse grehe. Lahko njemu, ki ima to v redu. A Francelj je bil Francelj. Vedel je za vsa pličja gnezda od Golakov do Stogovcev, vedel za vse polšne od Smrekove drage do Orlovice, to je vse res, za vse svoje grehe pa le ni vedel. Za tuje je nekatere vedel. Da hodi Njivski vasovat tja in tja, je vedel, za snjaka je vedel, in kdo ga je bil odstrelil, je tudi vedel.

Za veliko noč je šel k spovedi, kakor rečeno.

Eko Stepančič je poslušal Francejinove težave, poslušal, da so mu nagajale krave in je zaklel, da je osle pokazal stari opravilivki Huljki, da je psu prej vlaknil v precep, psu, ki je prišel vasoval k njihovi psi. Vse je povedal, kar je vedel. Vse? Nak, vsega pa ne!

»Se nekaj imam, gospod nunc, a tega ne morem ti povedati!«

»No, pa le povej, če si že vsel!«

»Vse, a tega lu ne. Tu pa ne!«

»Kje pa?« je vprašal gospod nunc.

»Zunaj pred cerkvijo!« se je glasil odgovor.

Poznal je trmo Francejinovo in se zbal, da bi ne bila spoved veljavna, ali da bi Francelj mislil, da ni veljavna in bi imel nepotrebne očilke vesli. Zato sta šla pred cerkev. Župnik s štolo na vratu in s Francejnom ob strani.

Zunaj, zunaj pa je Francelj znil: »Na sosedomi češnji so ščinkavci — skoraj razpeljanci!«

»Prav, prav!« je dejal župnik in kar tam dal odvezo in pokoro. Ko sta to končala, je Eko snel štolo, zagrabil drog ob cerkvi in lop po Francejnu.

»To naj bo pa za pokoro za ščinkavce!«

(Če gnezdijo pliči, se namreč po paslirski veri ne sme povedati pod streho, da se ne sku ajo.)

HIŠNI MIR

Brusova Franca je prišla k momentu braču Lojzelu. Naj ji da nekaj hišnega miru.

»Kaj bi rada?« se je začudil, kajli poznal je tudi kvanto o hišnem miru. Ni čuda, če se je začudil.

»Hišnega miru. Moj Janez je danes tak, da ga ni prenašali!«

»Kaj bi rada?« jo je znova vprašal.

»Tobaka, tobaka! Iz opalte ga še ni dobil, pa je tako neznošen, da ga ni prenašali.«

In dal ji je nekaj »hišnega miru!«

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

DAROV JESENI V GORICI

Noben letni čas nas ne obišče praznih rok. Najbolj radodarna je pač jesen. Svojih darov ne nathosi le v sadovnjake in vinograde, skrije jih tudi v gozdove, kjer jih znajo najti predvsem otroci.

Ko že mineva jo dnevi trgatve in je na lrtah le tu pa tam ee par suhih grozdjev, tedaj se spomnijo otroci kostanja. Na ta okusni gozdni sadež jih opomni tudi prvi mraz. Spomin na minulo jesen, ko so pekli in luščili debeli in lopli kostani, jim napolni srčke s hrepenenjem po prijetnem nabiranju.

Ze prejšnjega dne se domenijo, kateri bodo šli skupaj v gozd. Seveda jih ne gre veliko. Po cesli se pomikajo le manjše skupnice, skoraj skrivaj in kol previdni fihlapci. Nihče noče namreč izdali skrivnostnega prostora in drevesa, kjer je lansko leto napolnil z lepim kostanjem precej koskov.

Navadno se odpravijo že v prvih juljanih urah. S seboj vzamejo le prazne torbice. Naglo merijo korake, fančiče se zdaj pa zdaj ozro za pliči in ugibljejo njih imena. Marsikdo se izda, da je takega pliča že ujel na limanice in se pri teh besedah naglo ozre okrog sebe, da bi ga morda ne zaslišala nezaželjena ušesa.

Tudi deklice rade žrtvujejo jutranje spanje sladkemu kostanju, s katerim je poplačana njihova pridnost.

Navadno jo mahne skupinica proli prosloru, kjer je nabirala kostanj tudi minulo leto; a kakšno razočaranje in jeza, če jo je že kdo prehitel.

Toda otroci vojsko kam kmalu končajo in sklenejo primirje, če ne mir, ter jo mahnejo naprej. Saj je gozd dovolj velik. Kostanjevih dreves nemalo, in sami znajo pa tudi plezati, hvala Bogu. V najslabšem primeru si bodo forej pomagali kar s plezanjem.

Kakšno veselje in radost, ko ugledajo prve »griče« debelga maronija. Marsikakšna iglica poskusi trdoto njih kože in rdeča kri naglo izkoristi lepo priliko, da melo pogleda v svet. Toda to otrok nič ne moč. Take neprijetnosti se kar nevede izgube med mislimi na pečenje kostanja. Tudi prepričkov je precej in kostanjeve griče lete in frče po zraku kot najnovejši in uspešne ročne bombe. Če pa prišli kakšnemu na glavo kar z drevesa, potem ga je pa zadela letalska bomba. Otroci kaj hitro najdejo najnovejše izraze za vse istrelke in iznajdbe. Saj njih slovarja nihče ne pregleduje. Malo dobre volje in košček dovipnosti, zlasti dovipnosti otroških glav, je pa precej

uspešen lek proli silnemu želodčku.

Večkrat odjekne med padajočim in pod otroškimi koraki šumecim listjem radosten vzklík zmagoslavja. Nekdo je našel velikega jurčka, ki bo majhni družinici odlegel za kos mesa. In kako vesela bo šele mama, ko ji bo olrok prinesel domov ne le kostani, pač pa tudi užilne gobe. Olrok pa bo smel drugič prav gotovo še v gozd.

Majere ubožnejših družin so prav vesele, da mine otrokom dan z nabiranjem, zlasti uspešnim nabiranjem kostanja. Prav lahko ga skuha za večerjo, zlasti debeli maroni.

Kostanj ima precejšnjo redilno vrednost. Vsebuje veliko škroba, ki je človeškemu organizmu potreben. V njem je tudi malenkosten odstotek sladkorja, ki ga pri uživanju hitro občutimo. Okusnejši je pečeni kostanj, mnogim uroja ljudi kuhani.

Tu na Primorskem so ugodna fla zlasli za uspevanje debelega maronija, na Kranjskem pa uspeva le drobnejši kostanj in so maroni vedno dobivali s Primorske. Kot v Ljubljani, tako je tudi tu

navaad, da ga pozimi pečejo in prodajajo kar na stojnicah. Temu se ni čuditi, saj pečejo in prodajajo v Franciji tako na prostem celo krompir. V mrzlih jesenskih dneh, ki so že močno podobni zimskim dnevom, je to prijetna topla slaščica, ki si jo marsikdo prav rad kupi in da zanjo celo zadnje krajciče. Posebno veselje nudi otrokom. Kako dolga je v lakih dneh celo najkrajša poizole. Vse centesime poslijo pri prodajalcih kostanja. Saj ne morejo naprej, ne da bi vsaj enkrat ne imeli v rokah tako zaželjeno papirnató vrečico z vročim kostanjem. Tako lepo hrešči pečena lupina med drobnimi prsi in prijatelj vonj li venomer nagaja in le kar prisili, da si znova kupiš kostanj. Ubogé mame, ki nimajo denarja, da bi ga dale otrokom, ki neprestano hodijo za njimi in jih tako dolgo nadlegujejo s prošnjo, da je prisiljena dati jim vsaj eno liro.

Prijetni so večeri, zlasli po vaseh, kjer kuhajo in pečejo kostanj prav do božiča in celo do novega leta. Koliko pravilne nastane pri takem delu, koliko šal se razdre in koliko ugank rešil

Novo šolsko leto - nova radost

Ob koncu šolskega leta se poloti vseh otrok velika nestrpnost. Radi bi hitro zapustili pušo in mrko poslopje, kajti vabi jih poletje z zoročimi polji, skrivnostnim gozdom in veselimi cestami. Dolgo je bilo šolsko leto in kar preveč vztrajnosti je zahtevalo od mladih glav. S koncem pouka pa bodo izginile skrbi kar čez noč in brez-krbno tekanje po lepih in grdih potih, preko cvetja in trnja jim bo prineslo veselja in prijetnih, spomina vrednih dogodkov. vrhane koše.

Začetek jeseni pa prinese, kar je prinesel začetek poletja: naveličanost. Otroci zno va zahrepenje po šolskih klopeh, po besedi, ki jim bistri razum in večja obzorje.

Letošnje šolsko leto pa je prineslo veliko veselja zlasti našim otrokom. Že med počitnicami so slišali toliko zanimivosti in zdaj prosijo mamo, da bi jih vendar vpisala v slovensko šolo. Marsikatera še pomislja čes, škoda je let, ki jih je napravil v tujem jeziku. Pamätne matere pa vedo, da bodo otroci v materinski šoli veliko kitreie in globlje dojeli razlago kot pa v

tuji. Materinščina jim ne bo šla le skozi ušesa, kot jim je šel tuj jezik, pač pa bo našla direktno pot do razuma in srca.

Zlasti mlajši, ki bodo šli le tos v prvi razred, prav nestrpno pričakujejo pouk. Toliko zanimivih slik je v čitanki, pa jih sami ne znajo razložiti, mama pa nima časa, da bi jim odgovarjala na vsa vprašanja, ki tako hitro slede drug drugemu. Učiteljica jih bo pa naučila branja in pojasnjene bodo vse skrivnosti.

V teku šolskega leta bodo spoznali lepoto svoje domovine, predstavljeni jim bodo domači kulturni delavci in z branjem bodo odkrili lepoto materinščine, ki so jo morali toliko let le skrivaj govoriti. Zdaj jih učiteljica ne bo več udarila po rokah, če bodo brbljali v domačem jeziku, celo sama bo govorila z njimi v materinščini.

Pametni starši jim torej ne bodo s silo branili vstopa v domač kulturni dom, ki jih bo vzgajil v zavedne Slovence in Slovenske, branilce vere in jezika, dveh največjih zakladov.

V razsvetljena okna bodo streljali!

Odslej bodo po ukazu nemških oblasti straže lahko streljale v okna, ki ne bodo po večernem znaku zatemnitve zadostno zatemnjena. Vsi stanovalci se morajo prepričati, da njihove oknice in zavese ne propuščajo svetlobe. Hišni starešina (capo fabbrica) je odgovoren, da poskrbi, da so poslopja pravilno zatemnjena.

Ljudsko gibanje v Gorici

Goriški magistrat javlja: ROJENI SO: Querin Nadja, Topoli Boris, Bone Mihaela, Crepaldi Rita, Facchin Marisa, Pizzol Ana, Mirella, Marega Bianca, Marija, Madama Anton.

Umrlí so: Korečič Jožefa vd. Maurinčič, 81 let, gospodinja; Rossi Davide, 67 let, čevljar; Bajt Jožef 72 let, vpokojenec; Cosulich di Peclle nob. d'Ungaria Guido, 59 let, uradnik; Vljišek Ermenegilda, 21 let, služkinja; Mini Italija roj. Tuzzi, 65 let, gospodinja; Bellinger Florjan, 6 let; Okroglič Gisela, 48 let, v ubožnici; Colausi Karolina, 86 let, gospodinja; Suligoj Franc, 69 let, mizar.

Okliči: Codarin Romano, zasebnik - Bearzi Ana, gospodinja; Marehi Federico, mehanik - Braim Jolanda, delavka; Bosdaves Marino, agent di P. S. - Bonassi Erminda, šivilja - Battisti Alois, mehanik - Sirk Jožefa, gospodinja; Zian Jožef, poljedelec - Brumat Jožefa, gospodinja.

Poroke: Jan Rafael, natakar - Birs Alberta, frizerka; Pellis Bruno, uradnik - Meze Marta, dijakinja.

Nova policijska ura v Solkanu in Štandrežu

Po nalogu Prefekture je bila določena nova policijska ura za Solkan in Štandrež od 20 ure zvečer do 7 ure zjutraj.

Razdelitev olja gojiteljem sončnic

Goriški Pokrajinski Urad za Kmetke Ugotovitve naznanja vsem pridelovalcem sončnic ki so obvezani izročiti seme, da mora prejemnik pri zbirališču, po osebni odgovornosti, napisati na izročilni listek ime že označeno na prejemnici pri javljanju zemljišča, kmetško obščino in številko prejemnice, katera opraviči prevoz pridelka na zbirališče.

V pomanjkanju te prejemnice prejemnik ne bo moral sestaviti listino za dvojni odnosno svoto in pripadeno količino olja, ampak navadno začasno prejemnico. Torej je potrebno da se izročitelj semena predstavi s prejemnico javljanja zemljišča.

SPET NESREČA Z BOMBAMI. — V Kalu nad Kanalom so trije dečki Lojze Peršič, Janez Toroš in Karl Pavšič šli nabirati gobe. Našli so v gozdu med listjem neeksplozivno ročno bombó ter se začeli z njo igrati. Bomba se je razpočila in vse tri ranila. Pripeljali so jih v goriško bolnišnico.

MESECNICA PADLA Z OKNA. — V ponedeljek so pripeljali v goriško bolnišo Karmelo Srebrne iz Opatjega sela, staro 18 let. Nesrečnica je bila podvržena mesečnosti in je tako padla iz 4 metre visokega okna.

NEPROSTOVOLJNA KOPELJ. V torek depoldne sta se 4letni Lojze in 6 letni Janez Srebrnič iz Kronberga igrala na mostu potoka, ki teče iz Kronberga. Z vejo sta hotela potegniti iz vode kose lesa. Pri tem je Janez zadržil v vodu in potegnil za seboj mlajšega brata. Hvala Bogu, da sta se megla ujeti na vejo obročnega grmovja. Na klce na pomoč so prišli bližnji kmetje in ju potegnili iz vode.

Še o Gregorčičevi stoletnici

Prišle so deklice Marijinega vrtca in se prižile, da jih v zadnji štev. Goriškega lista nismo omenili, čeprav so tudi one lepo proslavile Gregorčičevo stoletnico. Tako so rekse, da so one že v nedeljo zjutraj imele svojo »akademijo«, pri kateri so položile pred Gregorčičvo podobo, ki so si jo izposodile pri Slov. Rdečem križu, lorvorjev venec. One so tudi dvorano okrasile, deklamirale posebno prigodnico, ki jo je zložila njih učiteljica Iva Tušar, in pesmi velikega goriškega slavčka in so poslušale govorček o našem pesniku. Ker ne maramo delati krivice naši najmanjšim, smo objavili tudi lo. Deklice, le naprej po tej poti!

V NEDELJO 22. OKTOBRA NA GORISKO KOSTANJEVICO

Jutri ob 2. uri pop. bo na Kostanjevici vsakoletna misijonska pobožnost ob priliki svetovne misijonske nedelje. Najprej bo zanimiv misijonski govor, potem pe te litanije in blagoslov. Po blagoslovu bo darovanje za misijone, med katerim bomo prepevali misijonske pesmi. Na vratih bodo na razpolago misijonske povesti po dve liri knjižica. Pridite vsi, da počastite tudi svetogorsko Kraljico, katere podoba je tam izpostavljena.

ŠEMPETER PRI GORICI

V teh težkih časih smo doživeli pri nas nekaj tolažljivega. Naše staro opuščeno pokopališče se nam je zopet odprlo. Po desetih letih smo imeli 7. t. m. zopet pogreb doma. Najbolj potrebna popravnica so v delu; s časom pa mislimo poskrbeti, da pride naše pokopališče do one veljave, ki jo je imelo nekdanj, ko so ugledni Goričani pokopavali svoje rajnike pri nas nego na mestnem pokopališču. Najbrže zdaj ne bo več proslora za hujce. Šempeterci moramo gledati, da bo dovolj prostora za nas. Saj bi zelo radi prenesli trupla naših dragih, ki počivajo po raznih — tudi neznanih — krajih, v ljubljeno domačo zemljo.

GREH

Prišla je k spovedi k župnemu upravitelju Mežnariču pobožnjaška Barbka. Znano opravljivka in klepečulka Barbka.

»Ne vem, če mi boste mogli dati odvezo, prečastiti oče, ne vem, za la moj veliki greh. Če pa vi ne, pa naj jo da škof, če on ne, pa pače!«

Razume se, da je postal župnik pozoren. Poznal je Barbko, poznal, da se rada s svojo pobožnostjo hvali, da obira vsakega bližnjega čast bolj in večkrat ko kurje bedro, da bi pa bila zmožna takega greha, ki ga ne bi mogel odvezati, lo mu ni hotelo v glavo. Poznal je svoje ovčice, koštrune in kozle, poznal svoje opravljive srake in svoje smrdokavre, ki vse oblatijo in osmradijo, kar oplazijo z jezikom, a vse to je lahko odvezal. Odvezati ni mogel odpravljanija plodu, požara, umora in očitnega odpada od vere in drugo. In zdaj mu pride njegova pobožnja-

ška dušica, ki ni nikoli »nič slabega storila«, razen nekaj »besed« — tako se je obloževala sama — ki se je rajši pohvalila za dobro delo, kakor obložila slabega. Lahko si mislite, kakšne strašne misli so se mu podile po glavi. Kaj bi bilo: zažgala ni, odpadla od vere ni, ubila ni nikogar, sebi ni odpravila — nasmehnil se je, ko je pomislil na njeno starost. Kvečjemu če bi bila pomagala! Župnik se je primerno oborožil in primerno pripravil.

»Če je tako in če je greh tak, morate povedati vse podrobne okoliščine. Nalančno in brez olepšavanja!«

»Šla sem po listje in grmovje mi je nagajalo, pa nisem zakletala se je pohvalila. Zdaj je že bila v svoji vodi.« Nagajalo mi je, pa nisem zakleta, prečastiti! Potem sem se užejala in me je grozno črvčilo, pa sem prenesla in nisem nič klela.»

Župnik je postajal nestrpen: »Do zdaj ste se samo še hvallili«

»To pride, to pride!« je mmljalo starka.

»No, in polem?«
»In polem sem počivala, a sem se tako udarila v kamen, da sem ječala. Mislija sem zakleti, pa sam se spomnila vas in sedem Kriščevih ran, pa nisem. Oprtala sem spet in šla po slrmini.«

»Oddahnila si je za hip. Župnik je mislil, da je počakala, da bo povedala, kaj jo leži. Nič mu ni bilo všeč, da se je spomnila prej njega ko sedem Kriščevih ran, a bolj je tako, kakor če bi zakle-

»Strmina pa taka, in moja noga, saj vesle, moja noga! — Saj ste mi dali še jazbečeve masti zanjo, saj vesle. In jazbečeva mast, da rečem, ni nič boljšega od jazbečeve masti. Vsakemu priporočam jazbečovo mast in povem še, da ste mi to nasvetovali vi, prečastiti duhovni oče!«
Župnik je postajal nestrpen. Cela vrsta ljudi je še stala okoli spovednice, čakala v klopeh in ura za mašo se je bližala.

»Nazaj k stvari« je zarohnel,

pa se koj spomnil, da ne sme grešnika preplašiti.

»No, dajva kar o grehu!« je potelažil.

»Pa okoliščine, okoliščine!« je zajecjalo babše.

»Pa okoliščine!« se je vdal, dobro vedoč, da bo potratil še več časa, če se brez potrebe vmešava.

»Strmina. Na slrmini —« je jecalo, »po slrmini!«

»No, no,« je zagodrnjal, »ne bova spregalala!«

»Ne, ne,« je vpadla v basedo, »nisem vpregla, nesla sem, nesla.«

»Prav, nesli ste, in kaj?«

»Pa nisem nič klela. Vse za verne duše, sem vzdihnila, go spod župnik!«

Župnik je postal nejevoljen.
»Zdaj pa greh! Okoliščine že vem,« je dejal; misli si je, da bo pač vprašal sam, če bo treba.

»Ko sem prinesla domov, sem si skuhalo močnika (koruzni sok, op. pis.) in ga dala hladiti. Medtem sem šla v kevder (klet, op.

pisatelj!«

»Zdaj pa bo!« si je otrl župnik pot. »hvala Bogu, vendar, zdaj pa bo!«

»In sem se vrnila! Ali vam ni kokoška, moja Grahka, stala na polici in sem zaklela: »Ti frtajček kosmati! (frtajček — hudček. Op. pis.) Frdamana kural! Tako sem zaklela. Če morejo oni odpuštili, naj odpuste, če ne, pa naj gre naprej, dokler trebal!«
»Bom jaz odvezal,« je dejal in dal za pokoro križev pot.

Ljudje so rekli, da zato, ker ga je počil sam.

SRNJAK IN SRNA

Pri nas strogo ločijo »srno« od »srnjaka«.

Lazkarja so obložili, da je ustrelil »srno«.

»Nisem jel« je dejal. Med nadaljnjim zaslišanjem je izzvenelo, da ne pozna srne.

Pokazali so mu sliko srnjaka.
»Ali ste že videli tako srno?«
On se je pa veril in veril, da take »srne« še nikoli ni videl.

Vesti iz Trsta in okolice

Stari Vojaški trg v Trstu

Danes pravijo v Trstu Vojaškemu trgu «Piazza Oberdan», toda ko sem govoril pre nekaj meseci v Trstu tako s Slovenci, kakor z Italijani, seveda starejšimi, so prvi govorili o »Vojaškem trgu« drugi pa o »Piazza Caserma«. To je pravo staro tržaško ime, dasi bi ga dandanes ne zaslužilo več. Zakaj, na »Vojaškem trgu« ni več vojašnice, temveč so tam neke čudne nove stavbe, proizvodi več kot »moderne« arhitekture. Toda stari »Vojaški trg« je bil nekaj lepega, nekaj prijaznega, ne samo zato, ker je bil nasproti vojašnici hotel »Balkan«, reci slovenski »Narodni dom«, pred katerega kavarno so sedevali naši možje-pa naj so bili to politiki, voditelji ali pa navadni zidarji in fakini, toda vsi odločni in še kako odločni Slovenci; ne, nam, tedanji tržaški slovenski mladini je bil Vojaški trg vseč še bolj precej dolgi in če se morem dobro spomniti, dvonadstropni vojašnici, nekoliko rumenkasto preplešani in — no pri vojašnicah odmet kmalu odpade — že nekoliko bolj revno izgledajoči vojašnici — tam so bili slovenski fantje, slovenski vojaki. Tam je bil znameniti avstrijski 97. pehotni polk, v katerem so služili predvsem slovenski fantje, tako iz Trsta, s Krasa in iz nekaterih bližnjih notranjskih krajev. Ako je bil kdo slovenskih otrok ali starčkov kdaj lačen, je stopil v to vojašnico

in vprašal, če »imajo gospod oberlajtnant« kaj komisa. Ta »nadporočnik« je bil seveda navaden kaprol — tedaj smo rekli korporal, toda vedno se mu je zdelo imenitno, da zamenjamo njegovi beli dve zvezdi z srebrnimi častniškimi. Komisa je bilo vedno dovolj.

Toda pripetilo se je, da so ti od 97. pehotnega polka marširali po cestah, po glavnih tržaških ulicah in takrat se je moral tramvaj ustaviti. Potem so zapeli kakšno našo, recimo od regimanta, ki gre po cesti, od vojaškega bobna ali od deklet, ki bodo doma ostale, med tem, ko gredo fantje na vojno, no, saj veste, kakšne so vojaške. Mi, slovenska tržaška mularija, ne dosti boljše od druge, pa smo jo udrlji za slovenskimi vojaki in peli z njimi naše pesmi. Vojakom je bilo tedaj kar všeč, da poje slovenska tržaška mladina z njimi.

Tako je bilo tja do leta 1914 in morda še eno leto pozneje. Potem je prišla vojna med Avstrijo in Italijo! Danes na Vojaškem trgu ni več ne Narodnega doma, ne vojašnice, le v spominu starih Tržčanov je ostalo staro ime, bodisi v slovenščini, bodisi v italijanščini in še celo kak nekdanji Nemec, ki je pred prvo vojno služboval v Trstu, se še spomni na staro oznako. Naj bi torej te vrstice služile stariim našim tržaškim prijateljem in novim v spomin na čase, ki so bili...

C. K.

KMETIJSTVO :

Vinograd na jesen

Ko je končana trgalev in npraviljanje vina, se mnogi vinogradniki lotijo obrezovanja trte, katerim listje še ni odpadlo, kar je v veliko škodo trlam. Na jesen se trta pripravja za zimo in nabira rezervne snovi v steblo in v korenini, šele ko so iz listov izsrkani vsi sokovi, listje odpada. Kdor trte prezgodaj obrezuje, prepreči trlam normalno nabiranje rezervnih snovi, od katerih zavisi rast mladik in poganjanje bistrov spomladi. Razen tega pa so prezgodaj obrezane trte manj odporne proti mrazu, ker so pre slabo založene z rezervnimi snovmi.

Najboljši čas za obrezovanje trte je druga polovica svečana. Na prisojnih krajih lahko obrežemo že kak teden prej. V tem času pa je kmet preobložen z drugim delom po polju. Zato lahko že na jesen, toda le, ko je že odpadlo listje, odstranimo suhe in nekorisne dele trte in pustimo ostale, ki jih obrežemo na pomlad.

Za gospodinjo

Iz starega novo

Stare nogavice, posebno debelejšje iz bombaža se dajo zelo koristno uporabiti za izdelavo otroških jopic, srajčk, kopic in podobnih reči. Spodnji del nogavice odrežemo ter razparamo šiv; če pa so nogavice brez šiva, jih prerežemo po dolgem. Izrez na vratu obkvačkamo. Prav tako posamezne kose, kjer smo nogavico odrezali.

Svetle jopice in temna krila. Jopica vašega kostuma je še kot nova, krilo pa je že tako oguljeno da ga ne morete več nositi ob nedeljah. Lahko si pomagat s temnim krilom in imate zopet lepo obleko. Svetlosive jopice se zelo lepo prilegajo črnemu krilu, svetlorjave temnozelenemu, športna jopica iz križastega blaga k enobarvnemu krilu kakor tudi nasprotno.

Otroška odejica ne pade več na tla. Na eni strani odejice prišijemo trakove, ki jih pritrdimo ob posteljico ali voziček. Tako mali lahko brca kolikor hoče, brez nevarnosti, da odejica pade na tla.

Boj nahodu

Nahod je bolezen, celo zelo neprijetna bolezen, čez katero vsakdo zabavlja, vsakdo je slabe volje, kadar ga ta nadloga obišče, a vendar nihče ni ne stori, da bi se je znebil ali celo zavaroval pred njo. Od nahoda kratkomalo zahtevamo, da izgine na prav tako skrivnosten način, kakor je prišel. Vendar pa se nahodu lahko izognemo, če se le znamo pravočasno zavarovati. Treba je zato pametnega ulrjevanja,

slabne telesne nege in primerne obleke, kakor tudi pravilne prehrane. Na ta način bo telo postalo odporno proti vsem bolezenskim klicam.

Z ulrjevanjem seveda ne smemo prehravati. Sveži zrak, dobro prezračene sobe, posebno spalnica, to je za vsakogar potrebno. Glavo ne smemo začeti z ulrjevanjem sredi zime, ampak že zgodaj, posebno velja to za mrzle kopeli. Kdor ni začel pravočasno s pametnim ulrjevanjem, naj se zadovolji z nožnimi kopelmi. Menja naj večkrat zaporedoma vročo in mrzlo kopel.

Hrana mora vsebovati mnogo vitaminov. Zato skrbimo za čim več nekuhane zelenjave in sočivja ter sadja. Vitamini oskrbujejo telo z odporno močjo proti bolezenskim klicam.

OTROŠKI KOTIČEK :

Iz Alenkine torbice

Pravljica o Vaneku

Vanek je prehodil že neštelo neštelo vasi, polkrak na mnoga vrata, a zaman. Nihče ga ni sprejel pod streho, nihče mu ni ponudil koščka kruha. Noč je že padla na zemljo in on se je znašel v temnem gozdu, truden in lačen. Da bi prenočil pod temnim nebom, na katerem ni bilo najmanjše zvezdice, ni imel poguma, saj je bil še majhen. Komaj devet let je imel in bal se je vseh lislih strahov in duhov, ki ponoči tako radi tavajo po temnih gozdovih. Vanek je splezal na visoko drevo, da bi kje ugledal lučko, ki bi mu pokazala kje prebivajo ljudje. Z vrha visoke smreke je res ugledal močno luč, zdrknil kol večerica z drevesa in se napolil proti luči. Toda, ko je prišel v njeno bližino, je z grozo obstal. Ni vedel ali naj gre naprej ali nazaj, kajli sredi polje gorel velik ogenj, poleg njega pa je na trhljem šloru sedel sam bog nasvaruj. Zrl je v ogenj in se smejal, med smehom pa so mu uhajale iz ust rdeče iskre in švi-gelje sem ter tja. V umazani roki pa je držal železen drog in z njim brskal po ognju. Vanek je slišal, kako je v ognju nekaj ječalo in še večji strah se ga je polohil. Hitro se je zavrtil na petlah in jo hotel ucvreli nazaj skozi gozd kol jo ucvre zajec pred lovskim psom, a hudobec ga je zagledal in skočil s svojega sedeža. Zagrabil je Vaneka za ovratnik in sicer tako močno, da mu je razparal suknič skoraj do srede hrbta. Vanek je v mislih že videl, kako ga bo zalučal hudobec v ogenj in kako ga bodo polizali žareči ognjeni jeziki, a hudobec ga je le postavil predse na tla, rekoč:

»Hej, fantič, ravno prav si prišel. Krvavo te potrebujem. Po-

Če pa se kljub vsej skrbnosti pripeli, da se prehladimo, če nas začne boleli glava, če se počutimo utrujene in nerazpoložene, če se nam začnejo solziti oči, kar vse napoveduje naslop nahoda, tedi moramo seči po uspešnejših sredstvih. Alkohol ali kuhano vino sta včasih zelo uspešno zdravilo. Seveda moramo tedaj še bolj paziti, da se ponovno ne premrazimo. Vroči čaj in grgranje s toplo vodo, ki smo ji dodali nekoliko citroninega soka ali kisa, so tudi zelo dobra sredstva. Važno je, da začnemo z zdravljenjem takoj. Če je prehlad močan, pridejo kamiličen, bezgov in lipov čaj do veljave.

Nahod je torej mogoče ozdraviti, a treba je zares kaj storiti proti njemu.

Med alarmom se ne obračajte na odbor protiletalske zaščite s telefoničnimi vprašanji, ki naj zadostijo osebni radovednosti!

Nova policijska ura

Tržaški prefekt je odredil, da od 19. oktobra velja policijska ura od 20. do 5. za naslednje občine: Tršič (Monfalkon) Strančan, Turjak, Škocijan na Soči, Ronki, Doberdob, Foljan, Sredipolje in Šempeter ob Soči,

Tri žrtve avtomobilskih nesreč

V ulici Fabio Severo je avto podrl dva moža. Prvi ponesrečenec ima zlomljeno nogo in razne druge poškodbe, drugi pa je dobil le lažje poškodbe. Istega popoldneva je avto podrl na Cesti

XX septembra nekega 65-letnega moža. Ponesrečenec je zlomilo levo nadleht ter je dobil hude poškodbe na glavi. Vsi ponesrečenci so bili prepeljani v bolnišnico.

Umrli so v Trstu:

Ivanka vd. Dravčič, 90 let; Černigoj vd. Potok Ivana, 80 let; Sinigoj vd. Manzan, Jožefina, 92 let; Dohrovec vd. Vižintin Terezija, 75 let; Dežman Lucijan, 4 let; Valenčič Ivana, 46 let; Golob vd. Anzelin Marija, 82 let; Štrukl Rozalija, 72 let.

Huda nesreča otroka

V torek zjutraj je neki avto povozil v ulici sv. Justa 6-letnega Cervia Ercolanija, stanujočega v Ascanio Canal 1. Otrok je dobil hude poškodbe po vsem telesu.

Širite „Goriški list“,

Na srebrni obli

Peter je živčno vzdahnil. »Pojdi, skrivaj se v jamo.« Iz oči mu je hlipela strašna, živalska sla — besede so mu le s težavo prihajale skozi krčevito stisnjene čeljusti, po vsem telesu je mrzlično trepetal.

Marte si nisem upal pogledati. Slišal sem le njen zamolkli, brezbrži glas:

»Prav — grem...«
Peter je še okleval:
»Marta, oddaj preje bodalo!«
Vrgla je bodalec ob tla, da je jeklo zažvenkalo po kamenju. Nato je, ne da bi se ozrla, stopila proti jami. Peter je vzel Toma v naročje in odhitel za njo.

Nebo je pretrgal slepeč blisk in votlo grmenje, ki mu je sledil daljen odmev, je naznanilo začetek nevihte. Učila se je ploha, ki jo je suha, razpokana zemlja hlastno srkala vase.

V glavi se mi je zvrtilo, telednil sem po kamenju, in se zvil v strašnem joku...

Nad menoj je nepretrgoma bobne-

lo, razbesnela nevihta je zagrnila vso pokrajino v temo.

Naše življenje na Luni je bilo urejeno.

IV.

Posihmal se je zame začelo samotarsko življenje. Moje razmerje do Petra ni bilo nikoli kdo ve kako pristrano, a proti Marti, naj sem se še tako hlinil, nisem mogel biti tak kakor prej. Nekaj je leglo med naju, nekakšna bolest in sram... Kaj vem? Tudi ona se je spremenila, da je ni bilo več prepoznati. Shujšala je, celo grda je postala. Vedno vase zaprta, redkih besedi se me je očitno ogibala. Ure in ure je presedela sama s Tomom. Edino ob pogledu na otroka se ji je lice čudežno zjasnilo v nasmehu sreče. Sin ji je bil vse. V mislih je bila samo pri njem. Posadila si ga je na kolena, ga strastno ljubovala brez konce in kraja, ali pa mu je pripovedovala čudne zgodbe, ki jih ni mogel niti razumeti. O Zemlji, ki je bila tam daleč, daleč nekje v sinjini, o očetu, počivajočem v grobu sredi strahotne puščave, o sebi...

Peter je bil ljubosumen. Otroka nikoli ni maral, zdaj pa ga je gledal s takim pogledom, da sem se bal, da mu ne bi storil kaj zalega, saj sem poznal njegov značaj. Sicer pa je bil ljubosumen tudi name, dasi sem se

ogibal vsemu, kar bi mu moglo dati povod za to. Z Marto se sprva nisem niholi srečaval na samem, pa tudi vpričo njega nisem mnogo govoril z njo. Ob vsaki besedi, ki sem ji jo vrgel, je obvisel na meni njegov nemirni, divji pogled.

Težko je bilo življenje, tako moje kakor Martino, a kdo ve, če ni bil on bolj nesrečen kakor midva oba skupaj. Marta je imela utoho vsaj v otroku, jaz pa ponosno, čeravno klavrno zadoščanje, ki ga daje spolnjevanje prstovoljne žrtve, toda Peter, ki ga je mučilo večno ljubosumje ob strani zaželene, a zanj mrzle ženske, ni našel opore nikjer. Jaz sem se mu nehote odtujil, a Marta, ki je v vsakem pogledu poslušala njegove želje, mu je vendar dajala čutiti ob slehernem koraku, da ji ni nič več kakor otrodje, s katerim hoče zagotoviti blagoslov eloveškega tovarništva svojemu sinu na Luni. Nikdar je nisem videl, da bi se bila obrnila nanj s toplo, pristrano besedo. Ni se branila, kadar jo je poljubljaj po licih ali rokah, toda sedela je tam negibna, toga, brezbržižna, le v obeh se ji je tu in tam pokazala utrujenost ali... stud.

Pa saj jo je imel po svoje rad ta človek in poskušal vse, da bi vzbudil v njenem srcu nežnejša čustva — kakor bi bilo mogoče obuditi kaj podobnega na kakršen koli način! Bili

so trenutki, ko ji je grozil in ji skušal pokazati svojo premoč, a ona je samo brezbržižno, hladno gledala vanj. Strah je ni bilo pred njim, a volje upreti se mu tudi ni imela. Sleherno zapoved mu je izpolnila brez godrnjanja, pa tudi brez smehljaja, prav tako tudi vsako prošnjo. To ga je tiralo v obup. Videl sem, kako je v njej skušal izzvati vsaj odpor ali sovraštvo, samo da bi jo iztrgal iz njene neusmiljene brezbržižnosti. Oprjel se je zadnjega sredstva: zasledoval je Toma. Vpričo mene se ni upal dečka niti dotakniti; nekoč sem mu namreč zagrozil, da mu za najmanjšo krivico, ki bi jo malemu prizadel, požanem kroglo v glavo. Vedel je, da nisim od našega znamenitega popoldneva samokres vedno pri sebi. Kadar nisem bil navzoč, pa je možak Toma pretepel. To sem zvedel šele kasneje in po naključju. Marta mu je brez besede zagrozila z bodalom, ki sem ga bil pobral, ko ga je vrgla pred vhodom naše kočje ob tla, in ji ga vrnil.

Metal se je, metal iz ene skrajnosti v drugo... včasih je pokleknil pred njo, ihtel in jo prosil usmiljenja...

Nekoč sem bil nehote priča takemu prizoru. Vračal sem se od oddaljenih petrolejskih vrelcev s samotnega sprehoda, ko blizu našega doma zaslišim najprej povzdignjen Petrov

glas in nato njegov jok. Marta je sedela na klopi v vrtaču, ki smo ga bili napravili vrh holna, odkoder se je odpiral prelep razgled po morju in gorah. Peter ji je ležal ob nogah. Položil je sklenjene roke na njena kolena in slišal vanjo z obrazom, pogledi, glasom:

»Marta, Marta, usmili se me! Mar ne vidiš, kako je z mano?! To je grozota! Blaznim za tabo, izgubljam pamet, a ti... ti...«

Krčevito ihtenje mu je pretrgalo besede. Marta se ni genila.

»Česa prav za prav hočeš od mene?« je vprašala čez čas.

»Tvojo ljubezen...«

»saj si moj mož...«

»Ljubi me!«

»Dobro. Ljubim te.«

Vse to je govorila tako počasi, mirno in tako hladno, da me je zona stresla.

Peter je planil pokonec.

»Zenska, ne draži me!«

»Dobro, ne bom te dražila.«

Zgrabil jo je za rame, obraz mu je spačila neznanaska togota. Nehote sem potegnul samokres, srec mi je burno razbijalo, a že tisti hip sem vedel, da me roka ne bo poslušala.

»Mar bi me rad pretepel?« ga je pobarala s takim glasom, kakor bi hotela reči: Ali hočeš kozarec vode? (Nadaljevanje sledi.)

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gerica